

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

tanearslancogرافya.blogspot.com

4. BÖLÜM

NÜFUS VE NÜFUSUN ÖZELLİKLERİ

Belirli bir zamanda, sınırları belirli alanda yaşayan insan sayısına **nüfus** denir.

Ülkelerin toplam nüfusları **nüfus sayımları** ile belirlenir.

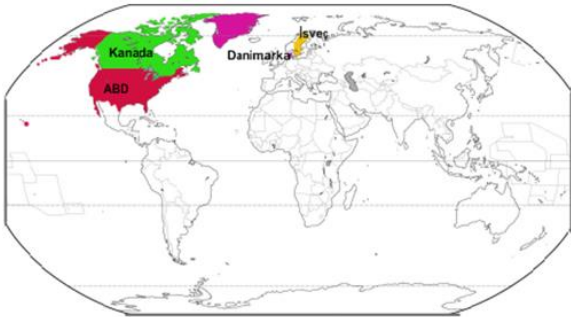
Belirli bir zamanda bir ülkede ya da ülkenin tanımlanmış bir bölgesindeki tüm kişilere ait ekonomik, sosyal ve demografik verileri toplama, değerlendirme, analiz etme ve yayımlama işlemlerinin tümüne birden **NÜFUS SAYIMI** denir.

Dünyada bugünkü anlamda ilk nüfus sayımı 1665 yılında Kanada'da yapılmıştır.

Modern nüfus sayımları ilk defa İskandinav ülkelerinde yapılmıştır.

İsveç'te 1748 yılında

Danimarka'da 1769 yılında

Osmanlı devletinde ilk kapsamlı nüfus sayımı **II. Mahmut** döneminde 1831 yılında yapılmıştır.

Sayım Amacı:

- Asker sayısını belirlemek
- Vergi yükümlülerini belirlemek
- Tarım ve arazi konularında bilgi toplamak.

Dünyanın en kalabalık ülkesi olan Çin'de ilk modern nüfus sayımı 1953'te yapılmıştır. Bu sayımla birlikte Dünya nüfusunun beşte biri resmî kayıtlara geçmiştir. Çin'de ikinci nüfus sayımı ise 1982'de gerçekleştirilmiştir. Bu sayımda 1,2 milyar kişi sayılmış, sayım işleminde ise 15 milyon kişi görev almıştır.

20.yüzyıl Öncesi Nüfus Sayımlarının Amaçları

- Asker sayısını ve vergi yükümlülerini belirlemek
- Tarım ve arazi konularında bilgi toplamaktır.

Modern nüfus sayımlarının amacı ise; Nüfusun niteliklerini (eğitim) belirlemektir. Çünkü ülke kaynaklarının doğru kullanılması ve kalkınma planlarının gerçekçi olarak hazırlanabilmesi için nüfusun niteliklerinin bilinmesi gerekir.

Bir ülkenin kalkınmasında rol oynayan kaynaklardan en önemlisi insandır. Çünkü doğal ortamın zenginliklerinden faydalanma, ancak insan gücüyle olmaktadır.

İnsanın doğal ortamdaki etkinliği, sayısının yanında kültürel, ekonomik ve teknik seviyesi ile yakından ilgilidir.

Dünya genelinde eğitim – öğretime, bilimsel araştırmaya önem veren ülkeler doğal kaynakları sınırlı da olsa kalkınmışlardır.

Örnek; Japonya ekonomik alanda, Dünyanın ikinci kalabalık ülkesi olan Hindistan'dan daha ileri durumdadır.

Nüfus Sayımlarının Yapılmasında Hedeflenen Amaçlar

- Ülkenin nüfus miktarını ve artış hızını belirlemek,
- Nüfusun yaş gruplarını belirlemek
- Kent ve kırsal nüfusunu belirlemek,
- Nüfusun eğitim durumunu belirlemek,
- Nüfusun mesleklere göre dağılımını öğrenmek,
- Nüfusun cinsiyet durumunu belirlemek,
- Nüfus hareketlerini öğrenmek.

NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

DÜNYADA NÜFUSUN DAĞILIŞI

NÜFUS YOĞUNLUĞU

Nüfus yoğunluğu, bir yerdeki nüfusun o yerin yüzölçümüne bölünmesiyle bulunur. Aritmetik, tarımsal ve fizyolojik olmak üzere üç şekilde ifade edilir.

ARİTMETİK NÜFUS YOĞUNLUĞU: Bir kıta, ülke veya bölgedeki toplam nüfusun o yerin yüzölçümüne oranıdır.

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

Aritmetik Nüfus Yoğunluğu= Toplam Nüfus/ Yüz ölçümü

TARIMSAL NÜFUS YOĞUNLUĞU: Bir kıta, ülke ya da alandaki tarımla geçinen nüfusun, tarım alanlarının toplam yüzölçümüne oranıdır.

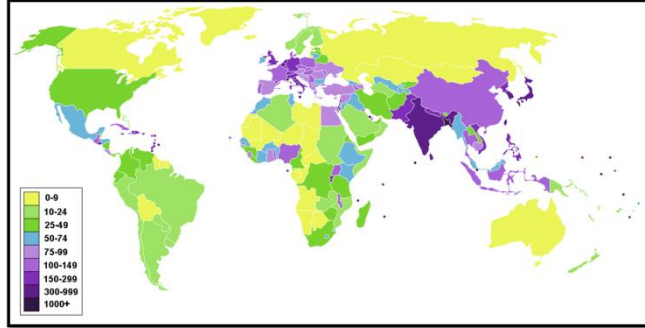
Tarımsal Nüfus Yoğunluğu = Kırsal Nüfus/ Tarımsal Nüfus

FİZYOLOJİK NÜFUS YOĞUNLUĞU: Toplam nüfusun tarım alanlarına oranıdır.

Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu= Toplam Nüfus/Tarım Alanları

• İKLİM

İklimin elverişli olduğu alanlarda nüfus fazladır. Orta kuşak iklim bakımından elverişli (4 mevsim belirgin olarak görülür. İklim ılımandır.) olduğundan nüfusun

büyük kısmı burada toplanmıştır.

tanerarslancografya.blogspot.com

• YER ŞEKİLLERİ

Yükselti: Yükselti arttıkça nüfus azalır. (Himalayalar, And, Alp dağları vb.)

Eğim: Eğim arttıkça nüfus azalır.

Bakı: Kuzey yarım kürede güneye, Güney yarım kürede kuzeye bakan yerler daha fazla ısındığından nüfus daha fazla olur.

• SU KAYNAKLARI

Su kaynaklarının çok olduğu yerlerde nüfus fazladır. (Mısır) Nil nehri, Fırat ve Dicle (Mezopotamya), İndus ve Ganj (Hindistan) vb.

• TOPRAK

Verimli toprakların bulunduğu alanlarda nüfus fazladır.

Nüfus dağılışını etkileyen faktörler

Doğal faktörler

İklim

Yer şekilleri

Kara ve denizlerin dağılımı

Toprak özellikleri

Su kaynakları

Yer altı kaynakları

Bitki örtüsü

Beşerî faktörler

Ulaşım olanakları

Turizm etkinlikleri

Tarihî özellikler

Sanayi

Ticari faaliyetler

Eğitim olanakları

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

• BİTKİ ÖRTÜSÜ

Bitki örtüsünün gür oluşu alanlar nüfus ve yerleşmesi engeller. Örnek Amazon ormanları nüfus ve yerleşmeyi engeller.

• KARA VE DENİZLERİN DAĞILIMI

Dünya nüfusunun büyük bir kısmı Kuzey Yarım Küre’de toplanmıştır. Sebebi, karaların geniş alan kaplamasıdır.

• YER ALTI KAYNAKLARI

Yer altı kaynaklarının çıkarıldığı ve işlendiği yerler iş imkânından dolayı sık nüfusludur.

• SANAYİ

Sanayinin gelişmiş olduğu yerler iş imkânından dolayı sık nüfusludur.

• ULAŞIM

Ulaşımın gelişmiş olduğu yerlerde ticaret ve sanayi geliştiği için sık nüfuslanmıştır.

• TURİZM

Turizmin gelişmiş olduğu yerlerde mevsimlik nüfus artışı görülür.

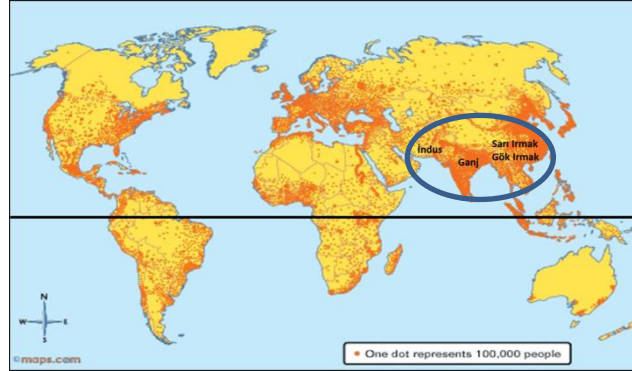
• TARİHİ ÖZELLİKLER

Geçmiş uygarlıklar döneminde önemli şehirler durumunda olan yerleşmeler, günümüzde de önemli nüfusa sahip şehirler durumundadır.

YOĞUN NÜFUSLU ALANLAR

• GÜNEY DOĞU ASYA

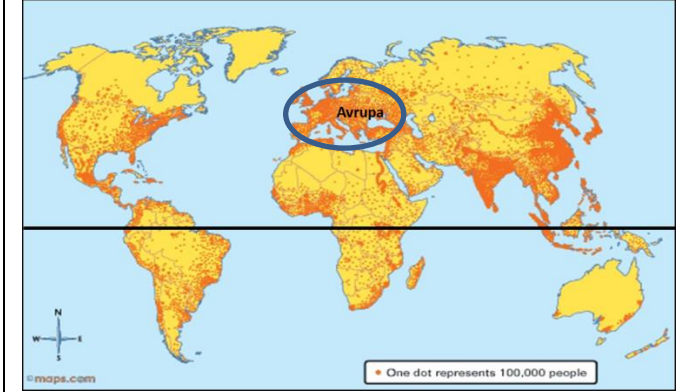
Güney ve Güneydoğu Asya kıyılarında verimli tarım alanlarının bulunduğu akarsu çevreleri yoğun nüfuslanmıştır.

• AVRUPA

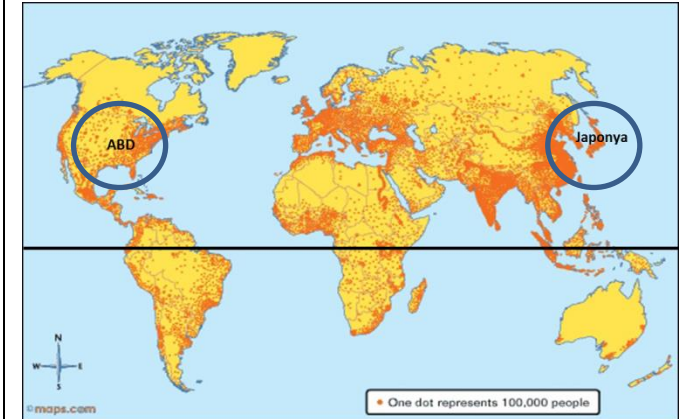
Ortalama yükseltinin az olması, ılıman iklim şartlarının görülmesi, topraklarının tarıma uygun olması ve sanayinin gelişmiş olması Avrupa kıtasında nüfusun yoğun olmasının nedenleridir.

tanerarslancografya.blogspot.com

• ABD’NİN DOĞUSU ve JAPONYA

Sanayi ve ticaretin gelişmiş olması ABD’nin doğu kıyıları ile Japonya’da nüfusun yoğun olmasına neden olmuştur.

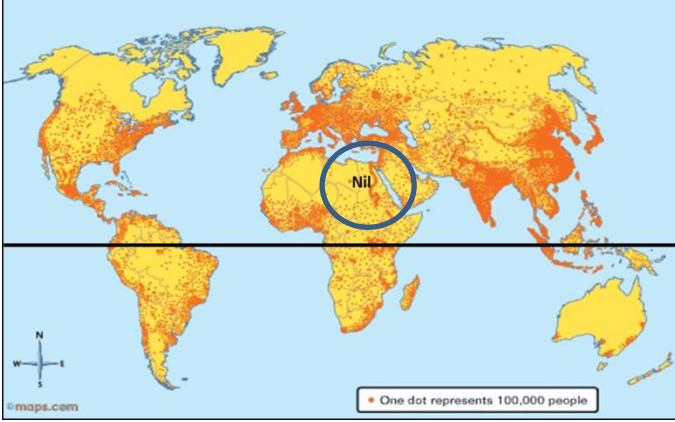
• NİL HAVZASI

Kurak iklim bölgesinde bulunan Nil Nehri tarımsal faaliyet için büyük önem taşımaktadır. Ayrıca Nil Nehri çevresinde ve döküldüğü yerde verimli tarım alanları

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

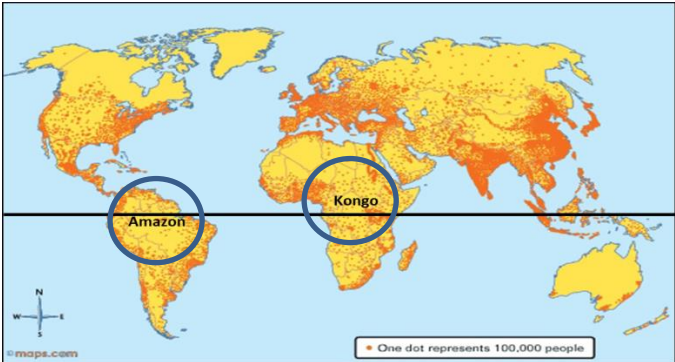
bulunmaktadır. Bu sebeplerle Nil Nehri çevresi yoğun nüfuslanmıştır

SEYREK NÜFUSLU ALANLAR

• EKVATORAL İKLİM BÖLGESİ

Ekvatorial bölgedeki Amazon ve Kongo akarsuları çevresi seyrek nüfuslanmıştır. Sebepleri; Sıcaklık ve nemin fazla olması, bitki örtüsünün gür olması ve bataklıkların yerleşmeyi olumsuz etkilemeleridir.

• KUTUP BÖLGELERİ

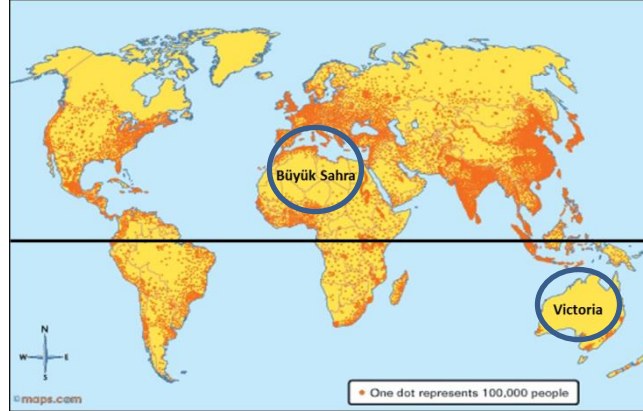
Kutup Bölgelerinde,

Sıcaklık ortalamasının yıl boyunca düşük olması ve toprak örtüsünün buzullarla kaplı olması gibi sebeplerle nüfus seyrek. Antarktika'da araştırma ve gözlem istasyonları dışında yerleşik hayat yoktur.

• ÇÖL BÖLGELERİ

Çöl bölgeleri,

Sıcak ve kurak iklim koşullarının görülmesi ve topraklarının tarımsal faaliyet için elverişli olmaması gibi sebeplerden dolayı seyrek nüfusludur.

• DAĞLIK ALANLAR

Yüksek dağlık alanlar;

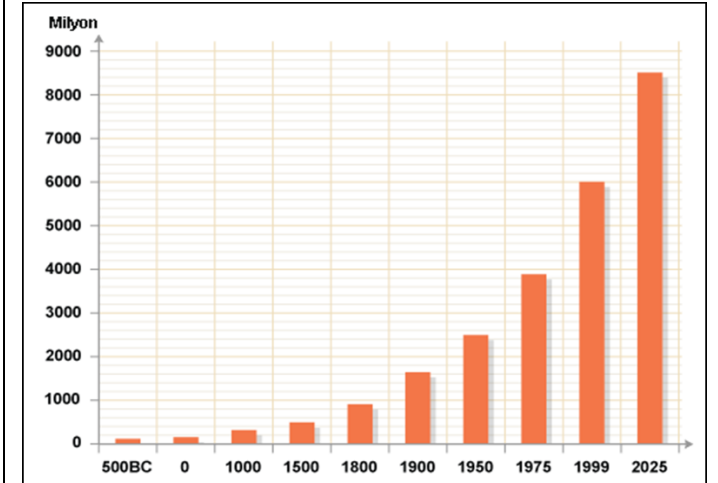
İklim koşullarının elverişsizliği

tanerarslancografya.blogspot.com

Yerleşmeyi kısıtlaması,

Ulaşımı olumsuz etkilemesi

Tarımsal faaliyetleri kısıtlaması gibi sebeplerle seyrek nüfusludur.

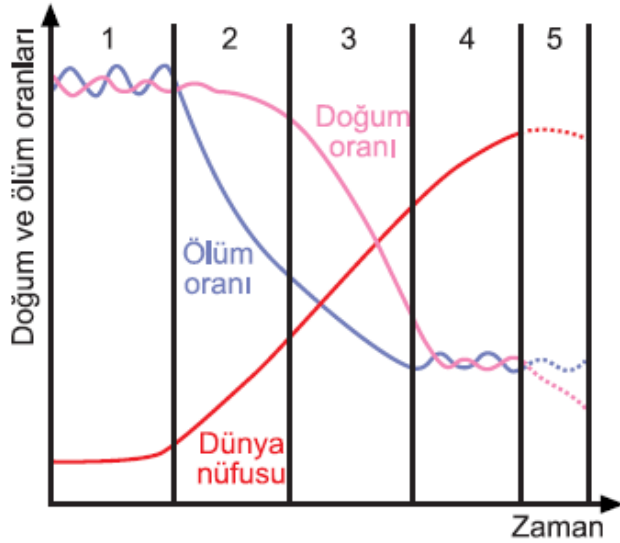
Grafiğe bakıldığında, Dünya nüfusunun sürekli arttığı görülmektedir. Dünya nüfusundaki hızlı artış, doğumların ölümlerden fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Geçmişten günümüze dünya nüfusunun değişimi her zaman önemli olmuş ve buna yönelik çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

tanerarslancografya.blogspot.com

Grafikte dünya nüfusu ile ilgili demografik geçiş ya da döngü modeli verilmiştir. Warren Thompson tarafından ortaya atılan bu fikre göre dünya nüfusunun gelişimi beş aşamaya ayrılmaktadır.

1. Sanayi Devrimi öncesi
2. Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan hızlı, bilimsel ve ekonomik gelişme aşaması.
3. Endüstriyel üretim aşamasına bağlı olarak yaşanan sosyal ve kültürel gelişimin ilk evreleri
4. Sosyal ve kültürel gelişimin olgunluk evresi
5. Demografik döngünün tehlikeye girdiği dönem

Nüfus bilimciler, insanlık tarihi boyunca **3 büyük sıçrama döneminin** yaşandığını düşünmektedir.

Dünya nüfustaki sıçramalardan ilki, yaklaşık 2 milyon yıl önce insanların alet yapımını keşfetmesiyle yaşanmıştır.

Bu dönemde, yetersiz beslenme azalmış ve vahşi hayvanlara karşı mücadelede önemli ilerlemeler gösterilmiştir.

Dünya nüfustaki ikinci sıçrama yaklaşık 10.000 yıl önce yaşanmıştır.

İnsanların yerleşik hayata geçerek hayvanları evcilleştirmeleri ve tarımla uğraşmaları dünya nüfusunun hızla artmasına neden olmuştur.

Dünya nüfustaki üçüncü sıçrama Sanayi Devrimi ile gerçekleşmiştir.

Sanayi Devrimi'ne kadar, bazı küçük alanlar yoğun bir nüfusa sahip olmasına rağmen dünyanın büyük bir bölümü seyrek nüfusluydu ya da tamamen boş halde bulunmaktaydı.

1750-1850 yılları arasında gerçekleşen Sanayi Devrimi, nüfus artışı kadar nüfusun dağılışını ve demografik özelliklerini de değiştirdi.

Sanayi Devrinde Avrupa'da yaşam düzeyi yükseldi.

Tıp alanında ilerlemeler oldu.

Beslenme ve sağlık koşulları düzeldi.

İletişim ve taşımacılıkta önemli gelişmeler yaşandı.

Bütün bu gelişmeler ölüm hızında düşüşü sağladı. Bu durum nüfusun hızla artmasına neden olmuştur.

Sanayi Devrimi'yle birlikte en önemli nüfus artışı ve değişimi Avrupa Kıtası'nda yaşandı.

1950-2000 yılları arasında dünyada önemli bir nüfus artışı meydana gelmiş, âdeta nüfus patlaması yaşanmıştır.

Fakat dünya nüfusu artmasına rağmen artış hızı, 1970 yılından günümüze kadar giderek azalmaya başlamıştır.

Hızlı nüfus artışı, genellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde gerçekleşmiştir. Bunun en önemli nedeni, doğum oranlarının yüksekliğidir.

Gelişmiş ülkelerde nüfus artış hızı oldukça düşüktür. Bunun nedenleri;

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

- Ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi,
- Şehirleşme oranlarının yüksek olması,
- Nüfus planlamasının yapılması,
- Kadınların çalışma hayatına girmesidir.

NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

NÜFUS PİRAMİTLERİ NE ANLATIYOR?

Herhangi bir yerin nüfus özelliklerini göstermede nüfus piramitleri kullanılır.

Nüfus piramitlerinde;

- Ülkenin nüfus özellikleri,
- Yaş grupları,
- Cinsiyet durumu
- Ekonomik özellikleri (kalkınmışlık durumu) gibi özellikler hakkında bilgi edinilebilir.
- Nüfus piramitleri sayesinde zamana ve ülkelere göre nüfus özelliklerinin değişimi gözlenebilmektedir.

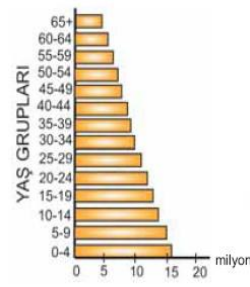
Ülkelerin nüfusları, nüfus özelliklerine ve piramidin şekline bağlı olarak;

Gelişen (nüfusu hızla artan)

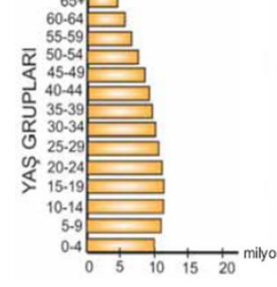
Durağan (Nüfus artışı durma noktasına gelmiş ise)

Gerileyen (Nüfus artış hızı azalıyorsa)

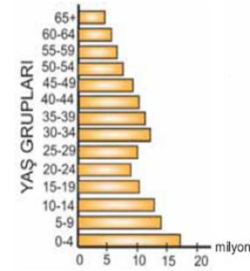
ve **orta tip** olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

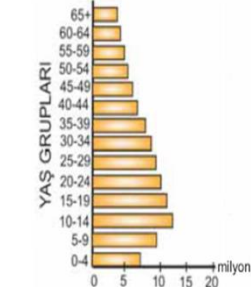
GELİŞEN

DURAĞAN

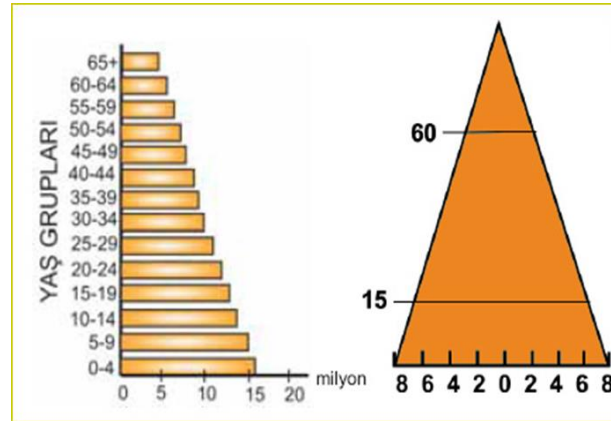

ORTA TİP

GERİLEYEN

İkizkenar Üçgen Piramit

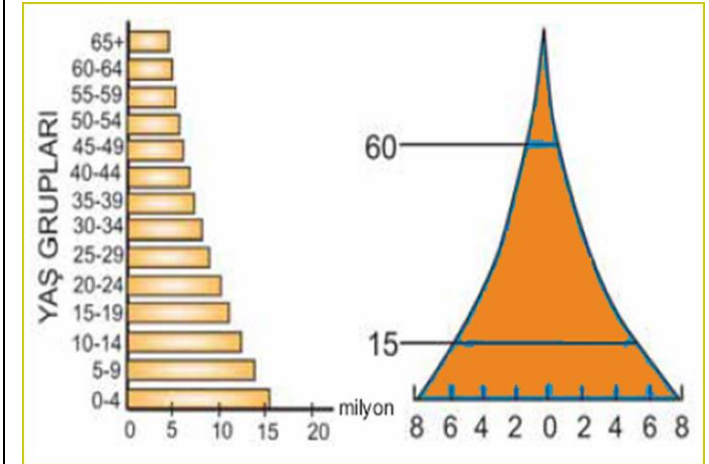
Yüksek doğum ve ölüm oranlarına sahip ülkelere aittir. Sanayi Devrimi öncesi toplumların çoğu bu piramit

tanerarslancografya.blogspot.com

örneğini yaşamıştır. Günümüzde en iyi örnek Bangladeş'tir.

- Doğum ve ölüm oranları yüksektir
- Gelişmemiş ülke özelliğini yansıtır
- Nüfus yüksek doğum ve ölüm oranı nedeniyle kendini yenilemektedir
- Ortalama yaşam süresi kısadır

Geniş Tabanlı Piramit

Kenarları içe çökük bir özellik gösterir. 0-5 yaş grubundaki ölüm oranlarının azalmaya başladığı; ancak doğum oranlarının yüksek olduğu ülkelerin piramitidir. İran ve Nijerya gibi gelişmekte olan ülkelere görülmektedir.

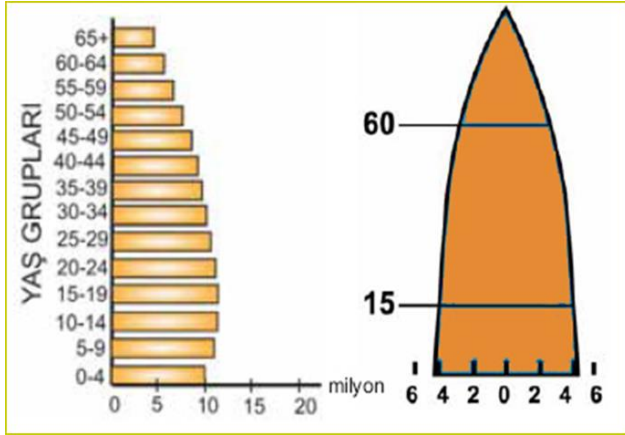
- Ortalama yaşam süresi artarken bebek ölüm oranları azalmaya başlamıştır
- Gelişmekte olan ülkelerin piramitidir

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

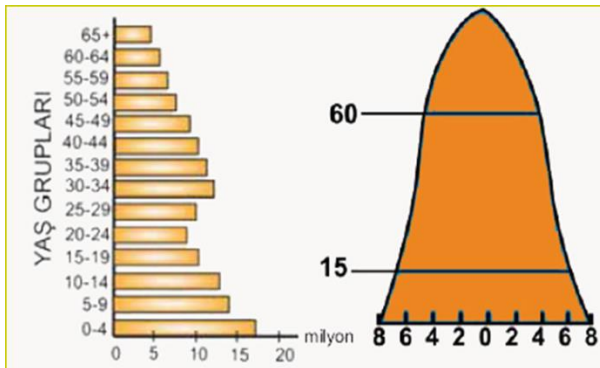
- Kenarları içe çökük piramitlerde nüfus kaba ölüm oranının azalmasına bağlı olarak artmaya başlamıştır.

Dar Tabanlı Piramit

Düşük doğum ve ölüm oranlarının görüldüğü ülkelerin nüfus piramididir. Arıkovani şeklindedir. İngiltere ve İsveç gibi kalkınmış ülkeler örnektir.

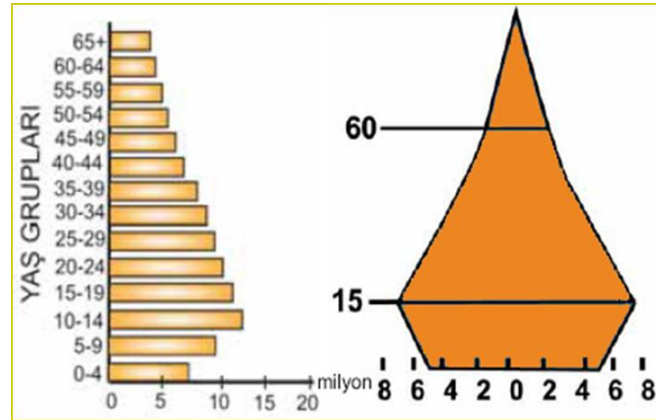
Çan Şeklindeki Piramit

Uzun süre düşük doğum ve ölüm oranlarından sonra doğum oranlarını arttıran ülkelerin piramididir. ABD ve Kanada gibi ülkelere özgü bir piramittir.

- Geçmişte doğum ve ölüm oranlarının düşük olduğunu daha sonra arttığını ifade eder
- Nüfus ihtiyacı duyan, bu nedenle de bilinçli olarak doğumlar ve göç yoluyla nüfusunu artıran ülkelere görülür.
- Doğum ve ölüm oranları düşük, ortalama ömrün uzun olduğu gelişmiş ülkelere görülür.

Asimetrik Şekilli Piramit

Yüksek doğum oranlarından sonra doğumların hızla azaldığı ülkelerin piramididir. Japonya en iyi örnektir.

- Doğum ve ölüm oranlarında hızlı bir düşüş vardır
- Gelişmişliğe adım atan ülkeler yüksek doğum oranını düşürerek nüfus artış hızını düşürmeye çalışırlar

tanerarslancografya.blogspot.com

- Böylece nüfusta negatif gelişme olarak adlandırılan bu süreçte çocuk nüfusta bir azalma olurken yaşlı kesimde bir genişleme meydana gelir.

Nüfusun Yaş Yapısı

Nüfus piramitlerinden faydalanarak nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı öğrenilebilir. Genel olarak;

- 0-14 yaş çocuk,
- 15-64 yaş grubu yetişkin (çalışma çağındaki nüfus),

0-14 yaş grubu ile 65 yaş üzeri nüfus bağımlı (tüketici) nüfustur. 65 yaş ve üstü yaşlı nüfus olarak kabul edilir.

Doğum oranı yüksek olan ülkelere bağımlı nüfus oranı yüksektir. Bu durum, genellikle az gelişmiş veya ekonomik kalkınmasını henüz gerçekleştirememiş ülkelere görülmektedir.

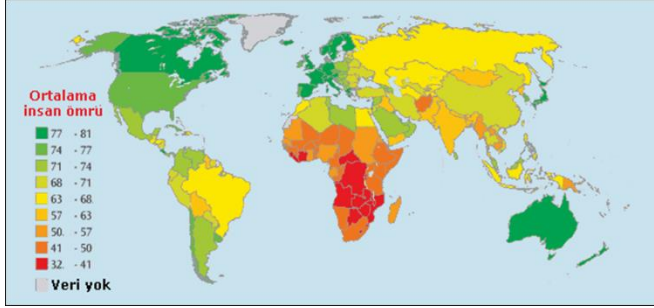
Doğum oranının az olduğu gelişmiş ülkelere çocuk nüfus oranı çok düşük, orta yaş ve yaşlı nüfus oranı oldukça yüksektir.

Bu tür ülkelere çalışan nüfus oranı fazla olduğu için bağımlı nüfus oranı düşüktür.

Gelişmiş ülkelere hayat standartlarının yüksek olması sebebiyle ortalama insan ömrü daha uzundur.

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

Çalışan nüfus (15-64 yaş arası), hem kendi hem de çalışmayanların ihtiyaçlarını karşılamak ve onlara bakmakla yükümlüdür.

Nüfusun yaş yapısını belirleyen en önemli etmen doğum oranıdır. Bunun dışında göçler, savaşlar ve salgın hastalıklar da bir ülkenin yaş yapısı üzerinde etkilidir.

Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Nüfus piramitlerine göre nüfusun cinsiyet durumu da öğrenilebilir.

Dünya genelinde kadın ve erkek oranlarına bakıldığında, gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfus içinde kadın, az gelişmiş ülkelerde ise erkek nüfus oranı daha fazladır.

Göç veren ülkelerde veya bölgelerde kadın nüfusun, göç alan ülke veya bölgelerde ise erkek nüfusun fazla olduğu görülür. Ayrıca savaşlar da nüfusun cinsiyet yapısı üzerinde etkili olabilmektedir.

Geri Kalmış Ülkelerin Ortak Özellikleri

- Geri kalmış ülkeler; sanayileşmemiş, nüfusunun büyük bölümü tarımda çalışan ülkelerdir. Yoksul ülkelerdir. Ülke nüfusun büyük bölümü köylerde yaşar. Kentleşme oranı düşüktür. Kişi başına yıllık milli gelir, çoğunlukla 2000 doların altındadır.
- Eğitim hizmetleri,
- Sağlık hizmetleri,
- Beslenme imkanları,
- Barınma hizmetleri yetersizdir.
- İç göç ve dışarıya göç fazladır.
- Geri kalmış ülkelerin nüfus piramidi üçgene benzer.
- Geri kalmış bir ülkede nüfus kırdan yoğunlaştığı için doğum oranları fazladır.
- Sağlık hizmetleri yetersiz olduğundan, bebek ve çocuk ölümleri fazladır.
- Gene olumsuz sağlık koşulları nedeniyle, ortalama yaşam süresi kısadır. Yaşlı nüfus oranı düşüktür.
- Sağlık hizmetlerinin yanı sıra, eğitim hizmetleri ve beslenme şartları yetersizdir.
- Çocuk ve genç nüfus, ülke nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturur.

tanerarslancografya.blogspot.com

Gelişmekte Olan Ülkelerin Ortak Özellikleri

- Tarımda makineleşmenin artması ve kentte sanayileşme ve dolayısıyla iş imkânları köyden kente göçü artırmaktadır.
- Ülke sanayileşmektedir.
- Tarımsal nüfus ve dolayısıyla kırsal nüfusu her geçen gün azalmaktadır.
- Nüfusun büyük bölümü bir veya daha fazla kentte yoğunlaşmıştır. Kentleşme hızlanmıştır.
- Ülkenin gelişmesine bağlı olarak, kentlerde; hastane, okul, konut imkânı fazlalaşmış sağlık, eğitim, barınma şartlarında, düzelme görülmektedir.
- Ülke nüfusu, doğal artış ile bir süre daha artar. Kentleşme hızlandıkça doğum oranı da zamanla azalır, ayrıca bebek ölümlerinde azalma ve ortalama yaşam süresinde artış söz konusudur. Bunlarda ülke nüfusunu artıran diğer nedenlerdir.
- Gelişmekte olan ülkelerin nüfus piramidi üçgen şeklinden çok çan eğrisine benzemeye başlamıştır.
- Gelişmekte olan ülkelere, doğum oranlarında azalma dikkat çeker. (Tunus, 2000)
- Ortalama yaşam süresi artmıştır. Ülkenin nüfus piramidinde artık 60 yaş sonrası, önemli bir orana sahiptir.
- Orta yaş ve yaşlı nüfus, genç nüfusa göre oransal olarak artmaya başlar. (Brezilya, 2000)
- Ülke geliştikçe, nüfus piramidi de, gelişmiş ülkelere özgü olan çan eğrisi şekline dönüşür.

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

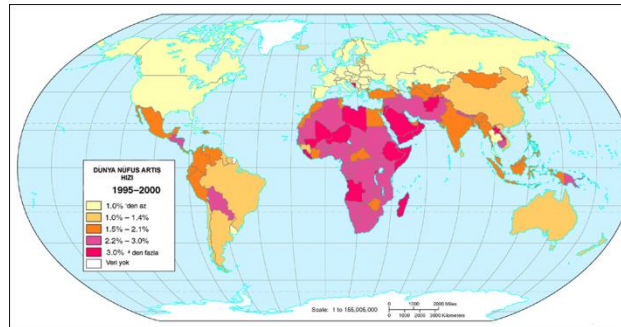
Gelişmiş Ülkelerin Ortak Özellikleri

- Gelişmiş ülkelerde, nüfusun büyük bölümü sanayi sektöründe ve hizmet sektöründe çalışır.
- Tarımda çalışan nüfus ortalama olarak % 2 - % 5 oranındadır. Tarımsal üretim fazladır.
- Eğitim, sağlık, altyapı, barınma hizmetleri oldukça gelişmiştir.
- Kent nüfus oranı % 95 civarındayken, kır nüfusu % 5 civarındadır.
- Ülke içi nüfus hareketleri, yani iç göç çok düşük oranlardadır.
- Dış göç alımı, ülke dışına göç verme oranından çok daha fazladır.
- Gelişmiş ülkelerin nüfus piramidi çan eğrisine benzer
- Doğum oranları düşük, bebek ve çocuk ölümü çok azdır. Ortalama yaşam süresi fazladır.
- Doğal nüfus artış hızı düşüktür.
- Zengin ülkelerdir.
- Nüfusun yaşlanması söz konusudur.
- Toplam nüfusunun önemli bir bölümünü orta yaş ve yaşlı nüfus grubu oluşturur.
- Gelişmiş ülkelerin nüfus piramidinde 80'li, 90'lı yaş grupları önemli bir yer tutar.
- Gelişmiş bir ülkede piramidin tabanı ile önceki dönemler arasında pek bir değişim yoktur. Ülkenin özel şartlarına göre, doğumlarda önemsiz miktarlarda artış yada azalış görülebilir. (Belçika, 2000)

- Doğum oranları düşük, bebek ve çocuk ölümü çok azdır.
- Ortalama yaşam süresi fazladır.
- Nüfusun doğal artış hızı düşüktür.
- Toplam nüfusunun önemli bir bölümünü orta yaş ve yaşlı nüfus grubu oluşturur.
- Gelişmiş bir ülkede piramidin yaşlı nüfusu gösteren üst kısımları geniş sayılabilecek bir biçimdedir.
- Gelişmiş ülkelerin nüfus piramidi çan eğrisine benzer

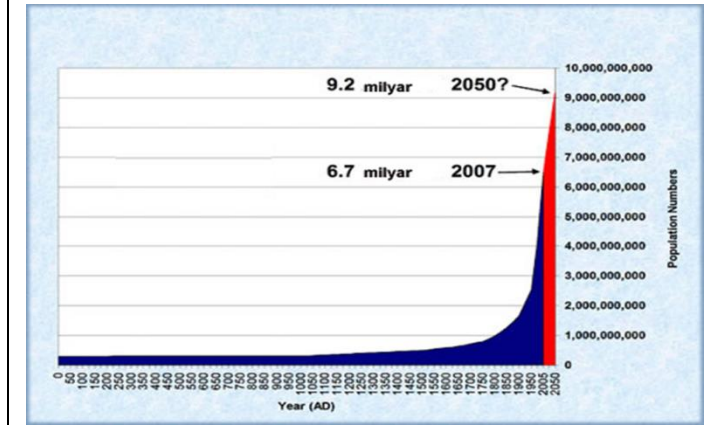
Sınırları belli alanda, belli bir süre içinde nüfus sayısındaki değişime nüfus artışı denir. Nüfus artışı % veya ‰ olarak ifade edilir.

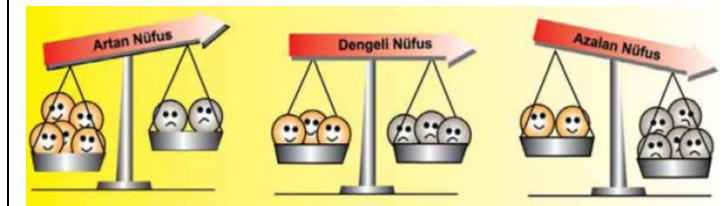
tanearslancografya.blogspot.com

Dünyada yaşam koşullarının değişmesi, Dünya nüfusunun da sayısal bakımdan değişmesine neden olmaktadır.

Genel olarak insanlık tarihi boyunca Dünya nüfusu sürekli artmıştır. Günümüzde toplam nüfus fazla olduğundan artış miktarı geçmişe göre daha fazla olmaktadır.

Nüfus miktarındaki değişimleri doğum ve ölüm oranları arasındaki fark belirler.

Doğumlar, ölümlerden fazla ise **nüfus artar.**

Doğum ve ölüm oranları aynı ise **nüfus artışı sabittir.**

Ölümler, doğumlardan çok ise **nüfus azalır.**

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

Bir yerde doğum oranlarının ölüm oranlarından fazla olmasıyla gerçekleşen nüfus artışına doğal nüfus artışı denir.

Doğum ve ölümlerin yanında göçlerle birlikte meydana gelen nüfus artışına ise gerçek nüfus artışı denir.

Bir ülke veya bölgede gerçek nüfus artışı doğal nüfus artışından az ise göç vermiş, daha fazla ise göç almıştır.

Nüfus Artışını Etkileyen Faktörler

- Beslenme olanakları
- Savaşlar, göçler ve doğal afetler
- Eğitim ve kültür seviyesi
- Sağlık hizmetleri
- Nüfus planlamaları
- Yaşam standartları
- Kadının iş hayatına girmesi gibi faktörler ülkelerin nüfus artış hızını etkilemektedir.
- Gelişmiş ülkelerde hayat standartlarının yüksek olması sebebiyle ortalama insan ömrü daha uzundur.

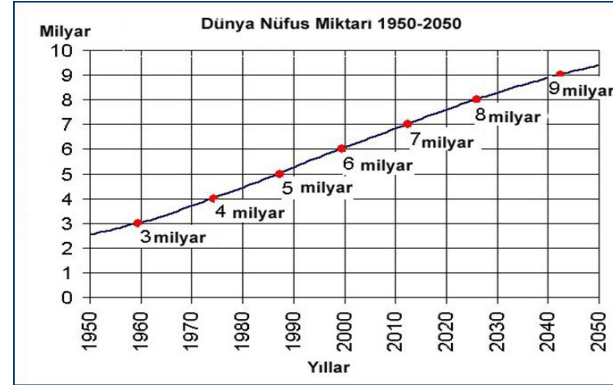
Günümüzde nüfusun en az artış gösterdiği ülkeler, gelişmiş ülkelerdir. Bunun sebepleri;

- Şehirleşme oranının yüksek olması,
- Kadının çalışma hayatına girmesi,
- Nüfus planlamasının yapılması,
- Eğitim seviyesinin yüksek olması ve
- Ekonomik kalkınmışlıktır.

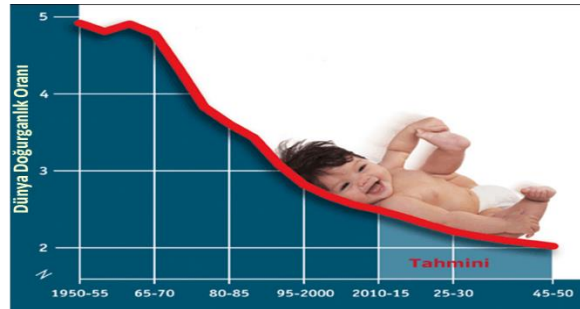
Az gelişmiş ülkelerde nüfus artış oranının yüksek olmasının en önemli nedeni doğum oranlarının yüksek olmasıdır.

Dünyada nüfus artış hızı en fazla olan kıta Afrika kıtasıdır.

Dünyada 1970 yılına kadar nüfus artış hızında bazen artma, bazen azalma meydana gelirken, 1970'ten sonra sürekli azalmıştır. Ancak dünyanın nüfus miktarında azalma olmamıştır. Çünkü artış hızı artı değerlerdedir.

Dünya genelinde kadın başına düşen bebek sayısı giderek azalmaktadır. Dünyada kadın başına düşen doğurganlık oranı 1995-2000 yılları arasında 2,8'dir.

tanerarslancografya.blogspot.com

Doğurganlık oranı gelişmiş ülkelerde 1970'te 2,6 iken 1995-2000 yılları arasında 1,59'a düşmüştür.

Gelişmekte olan ülkelerde doğum oranlarında önemli bir düşüş görülmektedir.

Örneğin, Meksika'da doğum oranı, 1970'te 6,7 iken 1995-2000 yılları arasında 2,5'e düşmüştür.

Nüfus artışı hızının az olması;

- Nüfus sayısı azalır.
- Yaşlı nüfus artarak, nüfus dinamik özelliğini yitirir.
- İş gücü Azalması veya sıkıntısı başlar.
- Ülkenin geleceği tehlikeye girer.

Nüfus artışı (artış hızının yüksek olması) olumlu etkilere de yol açabilmektedir.

- Mal ve hizmetlere talep artar.
- Yeni sanayi kollarının doğmasına yol açar.
- İşçi ücretleri düşer
- Vergi gelirleri artar.
- Piyasa genişler, yeni yatırım sahaları açılır.
- Askeri açıdan savunmada önemlidir.

Nüfusun aşırı artması birtakım sıkıntılara neden olur.

- Milli gelirin büyük bölümünün artan nüfus tarafından tüketilmesine bağlı olarak ekonomik kalkınma hızı yavaşlar. (Milli gelirin azalması, demografik yatırımların artması)

4. BÖLÜM NÜFUS, NÜFUSUN GELİŞİMİ VE DAĞILIŞI

TANER ARSLAN

tanerarslancografya.blogspot.com

- İşsizliği arttırır.
- Tüketici durumda olan çocuk yaştaki nüfusu ve tüketimi artırıp çalışanların yükünü artırır.
- Kırsal kesimden kentlere doğru olan göçler yoğunluk kazanır.
- Gelir dağılımındaki dengesizliği arttırır. (Düşük gelirli ailelerde çocuk sayısı daha fazladır)
- Kişi başına düşen milli gelir payı azalır.
- Dengeli beslenmeyi zorlaştırır.
- Eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetlerini aksatır, yetersiz kalmasına neden olur. Belediye hizmetleri zorlaşır.
- Konut yetersizliği; çarpık kentleşme ve çeşitli çevre sorunları ortaya çıkar.
- Doğal kaynakların aşırı kullanımı ile doğal kaynaklar tez tükenir.
- Artan nüfusu beslemek için toprağın aşırı kullanılması toprak erozyonunu hızlandırır.